

UZASADNIENIE

wyroku w całości

Decyzją z dnia 16.12.2019 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku M. P. z dnia 12.10.2019 r. odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wystawionego przez zakład pracy z podaną nazwą stanowiska oraz powołaniem na odpowiednie rozporządzenie i zarządzenie, a załączone kopie świadectw pracy nie potwierdzają, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. (decyzja - akta organu rentowego k. 40)

Odwołanie od powyższej decyzji wywiódł ubezpieczony, zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do rekompensaty, albowiem w okresie od 18.02.1977 r. do 9.08.1992 r. pracował w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w G., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. (odwołanie k. 2-3).

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie. (odpowiedź na odwołanie k. 7).

Na rozprawie w dn. 23.09.2020 r. - bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w n/n sprawie – strony podtrzymały zajęte w sprawie stanowiska. (e-prot. z 23.09.2020 r.: 00:02:04, 00:03:59, 00:10:59)

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Wnioskodawca - M. P. urodził się (...) (niesporne).

M. P. posiada uprawnienia do prowadzenia samochodów powyżej 3,5 tony od 25 października 1975 r. (prawo jazdy wnioskodawcy okazane na rozprawie: e-prot. z 23.09.2020 r.: 00:02:04).

W okresie od 18 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1995 r. wnioskodawca był zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w G. i w ramach tego zatrudnienia w okresie od 18 lutego 1977 r. do 9 sierpnia 1992 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał od początku, przez cały rok kalendarzowy, wyłącznie pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony marki S. 25. W okresie od 10 sierpnia 1992 r. do 31 grudnia 1995 r. wnioskodawca przebywał na urlopie bezpłatnym. (zeznania świadka M. W. e-prot. z 23.09.2020 r.: 00:06:43, zeznania świadka S. W. e-prot. z 23.09.2020 r.: 00:09:03, dokumenty w aktach osobowych: świadectwo pracy z 27.06.1996 r., angaże z 18.09.1985 r., z 1.02.1990 r., z 2.01.1989 r., z 1.04.1988 r., z 1.07.1987 r., z 1.03.1987 r., z 2.01.1987 r., z 14.06.1984 r., z 30.01.1979 r., umowy o pracę z 18.02.1977 r. i z 4.03.1977 r., legitymacja ubezpieczeniowa k. 5-5 verte akt kapitałowych).

Decyzją z dnia 23 sierpnia 2019 r. przyznano odwołującemu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. (decyzja k. 20 akt ZUS)

W dniu 17.10.2019 r. ubezpieczony złożył wniosek o rekompensatę z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. (wniosek k. 31 akt ZUS)

Wnioskodawca nie posiada świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wystawionego przez pracodawcę z okresu zatrudnienia od 18 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1995 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w G.. (niesporne)

W świadectwie pracy z 27.06.1996 r. wystawionym przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną (...) w G. potwierdzono, że wnioskodawca był w niej zatrudniony od 18 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1995 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy samochodowego, a także, że ostatnio na tym stanowisku otrzymywał wynagrodzenie zasadnicze, premię uznaniową oraz 50% za konwojowanie. (świadectwo pracy k. 32-33 akt ZUS)

Z uwagi na nie przedłożenie przez wnioskodawcę świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, zaskarżoną decyzją z dnia 16.12.2019 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił ubezpieczonemu przyznania prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, dodając, że załączone kopie świadectw pracy nie potwierdzają, że wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. (decyzja - akta organu rentowego k. 40).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonych w toku postępowania dowodów obejmujących wymienione dokumenty oraz zeznania świadków, którzy pracowali razem z wnioskodawcą w badanym okresie, a zatem mieli stosowną wiedzę na czym konkretnie polegała praca odwołującego. Dokumentom Sąd w pełni dał wiarę, tym bardziej że strony sporu ich nie kwestionowały. Organ rentowy nie kwestionował też wartości zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, a Sąd uznał, że okazały się koherentne z załączonymi dokumentami w aktach osobowych wnioskodawcy, z których wynika, że już w umowach o pracę wpisano, że odwołujący został zatrudniony jako kierowca samochodu ciężarowego marki S. 25 i że przez cały czas wykonywał jedynie pracę kierowcy. Wnioskodawca okazał na rozprawie prawo jazdy, z którego wynika, że uprawnienia do prowadzenia samochodów o ciężarze powyżej 3,5 tony posiadał już od Co prawda wnioskodawca nie posiada świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną (...) w G. z badanego okresu, jednakże Sąd uznał, że całokształt zebranego materiału dowodowego w tym dokumenty w aktach osobowych ze spornego okresu zatrudnienia i korelujące z nimi wiarygodne zeznania świadków, którzy znali ubezpieczonego, przez wiele lat pracowali z nim w tym samym zakładzie pracy, pozwalają na jednoznaczne ustalenie specyfiki wykonywanej przez ubezpieczonego pracy na stanowisku kierowcy i rodzaj czynności, jakie faktycznie realizował w badanym okresie. Organ rentowy nie zgłaszał wniosków dowodowych mających na celu wykazanie okoliczności przeciwnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega uwzględnieniu.

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się odwołujący, została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018r., poz. 1924).

Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób jej obliczenia wskazują art. 21 – 23 zamieszczone w Rozdziale III tejże ustawy.

Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz, że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, o której mowa w cytowanych przepisach, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 maja 2017r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2017r., III AUa 529/16).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy należy wskazać, że nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania odwołującemu prawa do rekompensaty. W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Decyzją z dnia 23 sierpnia 2019 r. przyznano mu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Wobec powyższego, celem ustalenia, czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do rekompensaty należało zbadać spełnienie przesłanek pozytywnych, o których była mowa. Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948r., które przed 1 stycznia 2009r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem Sądu, odwołujący spełnił przesłanki pozytywne konieczne do tego, by uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Stanowisko takie wielokrotnie zajmował również Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia 2 lutego 1996 roku, II URN 3/95, OSNAP 1996/16/239 stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowadniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego.

Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Wobec powyższego na wnioskodawcy, zgodnie z treścią art. 6 k.c., spoczywał ciężar wykazania pracy w szczególnych warunkach.

Podkreślić należy, że ustawodawca w obecnie obowiązujących przepisach celowo odszedł od szczegółowego określania stanowisk pracy, skupiając się na zakresach obowiązków, bowiem nazwy stanowisk pracy mogły być bardzo różne w zależności od zakładu pracy. Ponadto ustalano je często na długo przed wejściem w życie przepisów określających pracę w warunkach szczególnych. Z tej przyczyny Sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek ustalać rzeczywisty zakres obowiązków, bez względu na nazwę stanowiska.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

Według Sądu w przypadku ubezpieczonego do stażu pracy w warunkach szczególnych należało zaliczyć sporny okres pracy od 18 lutego 1977 r. do 9 sierpnia 1992 r. W rozpatrywanej sprawie z przeprowadzonych przez Sąd dowodów jednoznacznie wynika, że odwołujący w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako kierowca samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony, kierował samochodami marki S. 25, albowiem powyższe zgodnie potwierdzili w swoich zeznaniach obaj świadkowie, którzy w tym samym czasie pracowali razem z wnioskodawcą. Sąd zważył też, że z okazanego prawa jazdy wynika, że uprawnienia do kierowania samochodami ciężarowymi o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony skarżący posiadał od 25.10.1975 r., a nadto, że z umów o pracę z badanego okresu również wynika wprost, że wnioskodawca był zatrudniony jako kierowca samochodu ciężarowego marki S. 25. Z całokształtu zebranych dowodów wynika, że praca była przez niego wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przez cały rok kalendarzowy, i ubezpieczony nie jeździł innymi pojazdami - powyższe potwierdzili obaj świadkowie, którzy niewątpliwie dysponowali wiedzą na temat pracy odwołującego i z ich spójnej relacji wynika taki zakres obowiązków, jaki Sąd ustalił. Dodać należy, że organ rentowy nie podważał w toku procesu wartości dowodowej zeznań tych świadków, ani też nie kwestionował załączonych do akt sprawy akt osobowych skarżącego z badanego okresu zatrudnienia. Sąd w pełni zgadza się przy tym ze stanowiskiem wyrażonym w uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) i Spraw Publicznych z dnia 31 stycznia 2018 r., III UZP 8/17 (Legalis Numer 1713533), że praca w transporcie kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, który ubocznie wykonywał czynności konwojenta, (...) w odniesieniu do przewożonych towarów, jest pracą w szczególnych warunkach (art. 32 ust. 1 w związku z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm. w związku z poz. 2 Działu VIII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Powyższy pogląd Sąd Okręgowy w całości traktuje jako własny.

Reasumując - należy przyjąć, że wnioskodawca wykazał, że wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy od 18 lutego 1977 r. do 9 sierpnia 1992 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w G. pracę kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, która może zostać zakwalifikowana jako odpowiadająca pozycji 2 Działu VIII (w transporcie i łączności) Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., a zatem jest to okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Okres zatrudnienia od 18 lutego 1977 r. do 9 sierpnia 1992 r. był na tyle długi, że nie ulega wątpliwości, iż wnioskodawca legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze ponad 15 lat, a więc więcej niż minimalny próg, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że ubezpieczony spełnia przesłanki do uzyskania dochodzonego od organu rentowego prawa do rekompensaty.

Zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Na mocy art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 47714 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 października 2019 r., tj. od miesiąca, od którego złożono wniosek.

A.P.